

АДМІНІСТРАТИВНЕ І ФІНАНСОВЕ ПРАВО

УДК 342.95 (477)

ВСТАНОВЛЕННЯ ОБМЕЖЕННЯ ВИЇЗДУ ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ ПОСАДОВИМ ОСОБАМ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ, У ЯКИХ НАЯВНИЙ ПОДАТКОВИЙ БОРГ

Оксана Гінда

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: oksana.hinda.ayurd@lnu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0001-7158-083X*

Проведено поділ права контролюючого органу на звернення до суду із заявою про обмеження права виїзду за межі України посадовим особам юридичних осіб, у яких наявний податковий борг на структурні елементи, а саме: суб'єкт, щодо якого застосовують обмеження, складові порушення, санкція. Зроблено висновок, що обмеження виїзду за межі України керівника юридичної особи чи постійного представництва нерезидента може бути застосовано лише до громадян України. Суть порушення, за яке застосовано обмеження на виїзд за межі України, полягає в несплаті протягом 240 днів від дня подання податкової вимоги податків на суму 1 млн грн. Останнім елементом, який ми проаналізували, є санкція за невиконання обов'язку зі сплати податку, а саме обмеження права. Результат, або умовно санкція, характеризується тимчасовістю – застосовується до моменту погашення податкового боргу.

Проаналізовано конкурентні процедури реалізації аналізованого права, які закріплені у ст. 283 та 289-2 КАС України. Зроблено висновок про тотожність підстав для відкриття процедур, встановлених ст. 283 та 289-2 КАП України, а отже недоцільність їх співіснування в КАП України.

Ключові слова: виїзд за межі України, обмеження, непозовне провадження, нерезидент, громадянин, керівник, контролюючий орган.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2022.75.073>

Постановка проблеми. Держава з метою забезпечення та захисту публічного інтересу повинна володіти ефективними засобами впливу на поведінку окремих суб'єктів суспільних відносин. Один із засобів впливу на осіб податкових правовідносин, які мають податковий борг був введений у законодавство Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень» від 30 листопада 2021 року № 1914-ІХ [3] (далі – Закон від 30 листопада 2021 року). Вказаним законом закріплено право контролюючого органу звертатися до адміністративного суду із заявою про встановлення тимчасового обмеження виїзду керівника юридичної особи чи постійного представництва нерезидента за межі України. Своє право контролюючий орган може реалізувати в порядку, визначеному ст. 283 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), або в

порядку, передбаченому ст. 289-2 КАС України. Враховуючи новизну правового регулювання обмеження виїзду за межі України, необхідним є дослідження теоретичних та практичних аспектів його реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження обмеження виїзду за кордон як засобу впливу на суб'єктів суспільних відносин з метою виконання такими суб'єктами відповідних обов'язків (встановлених законом чи рішенням суду) на науковому рівні проводили в межах цивільного права. Наукові дослідження, які б були присвячені застосуванню тимчасового обмеження виїзду за кордон у межах адміністративного процесуального права ми не виявили.

Метою дослідження є визначення особливостей застосування обмеження права виїзду за межі України керівника юридичної особи чи постійного представництва нерезидента, які мають податковий борг.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Законом від 30 листопада 2021 року внесені зміни до ст. 283 КАС України, а саме визначено ще одну підставу звернення контролюючого органу із заявою до суду у випадку встановлення тимчасового обмеження керівника юридичної особи або постійного представництва нерезидента-боржника у праві виїзду за межі України. Також зазначеним вище законом внесено в КАС України ст. 289-2.

З метою полегшення аналізу наведеної вище підстави та полегшення її сприйняття розділимо цю норму права на структурні елементи: 1) суб'єкт, щодо якого можуть бути застосовані обмеження, – керівник юридичної особи або керівник постійного представництва нерезидента; 2) складові порушення законодавства, яке допустив платник податків, до керівника якого застосовується вказана відповідальність; 3) санкція за невиконання обов'язку зі сплати податку – обмеження прав у вигляді тимчасової заборони виїзду за межі України.

Першим елементом є суб'єкт, щодо якого може бути застосовано обмеження виїзду за кордон. Хоча основною категорією, що застосовується в податковому праві для диференціації правового статусу є наявність чи відсутність резиденства, проте для нашого дослідження доцільніше використовувати категорії належності чи неналежності до громадянства України. Очевидним є той факт, що аналізовані нами обмеження застосовують до керівників юридичної особи та керівників постійного представництва-нерезидента громадянина України. Особливості перетину державного кордону України громадянами встановлені в Законі України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» [5], в якому чітко закріплені підстави тимчасової заборони виїзду громадянами України, серед яких закріплена також аналізована нами підстава.

Уразі встановлення заборони виїзду за кордон потрібно враховувати правовий статус іноземців та осіб без громадянства. Важливим для характеристики цього елемента є дослідження можливості застосування аналізованого обмеження до: 1) іноземців, керівників юридичної особи та постійного представництва нерезидента; 2) керівників юридичних осіб нерезидентів, які мають податковий борг з податків із джерелом виникнення на території України; 3) колегіального виконавчого органу юридичної особи.

Щодо іноземців та осіб без громадянства керівників юридичної особи та постійного представництва нерезидента варто зазначити, що правовий статут, порядок в'їзду та виїзду з території України визначено Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [6]. У названому законі закріплено підстави, за наявності яких виїзд іноземців та осіб без громадянства не дозволяється, та підстави тимчасового відкладення виїзду іноземців і осіб без

громадянства за кордон. Серед усіх підстав заборони та відкладення виїзду іноземців і осіб без громадянства лише одна за своєю суттю схожа на аналізовану нами, а саме: виїзд іноземця або особи без громадянства за рішенням суду тимчасово відкладено до виконання ним майнових зобов'язань перед фізичними та юридичними особами в Україні, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України. Враховуючи наведене, логічним висновком є такий, що тимчасова заборона виїзду за кордон керівника юридичної особи чи постійного представництва-нерезидента може бути застосована лише до керівників-громадян України.

Юридичні особи-нерезиденти повинні сплачувати дохід із джерелом їх походження з України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України. Тобто, якщо керівником юридичної особи-нерезидента є громадянин України, у випадку наявності усіх інших умов застосування обмеження виїзду за кордон, до такого керівника може бути застосований такий обмежувальний захід. Проте є одна проблема, згідно із п. 10 ч. 1 ст. 6 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», заборона виїзду за кордон громадян України застосовується до осіб, які є керівниками юридичної особи або постійного представництва нерезидента (згідно з відомостями з Єдиного державного реєстру, наданими відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань») [5]. Враховуючи наведене вище, можна зробити висновок, що законодавством встановлено вид та спосіб отримання інформації, тобто критерії допустимості доказів, які підтверджують, що конкретна фізична особа є керівником юридичної особи. З огляду на наведене та положення ст. 74 КАС України, вважаємо, що заборона виїзду за кордон може бути застосована лише щодо керівників юридичних осіб-резидентів України.

Наступним питанням, яке необхідно розглянути, є застосування заборони виїзду за кордон щодо колегіального керівного органу юридичної особи. Якщо проаналізувати спеціальні закони, які регламентують створення та діяльність окремих видів юридичних осіб, стає очевидним, що у всіх формах юридичних осіб передбачена можливість існування колегіального керівного органу. Враховуючи, те, що законодавством встановлено лише одне джерело отримання допустимих доказів про керівників юридичних осіб та постійних представництв нерезидентів, яким є Єдиний державний реєстр, тому необхідно звернутися до відповідного спеціального закону з метою встановлення, які відомості щодо колегіального керівного органу вносяться в реєстр юридичних осіб. Згідно із ч. 2 ст. 9 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» до Єдиного державного реєстру вносять відомості про одноособового керівника юридичної особи; відомості про юридичну особу, яка виконує повноваження виконавчого органу товариства; відомості про членів керівних органів (для громадських формувань) [4]. Аналіз реєстраційних форм, які розроблені відповідно до названого вище закону, допоміг дійти висновку, що навіть при створенні колегіального керівного органу, в реєстр вносять відомості про керівника та членів керівного органу, тобто відбувається диференціація членів колегіального керівного органу. В ст. 283 КАС України термін «керівник» вживається в однині, тому вважаємо, що обмеження виїзду за кордон повинно стосуватися лише цієї особи, яка зазначена керівником, а не членом керівного органу. У ч. 2 ст. 9 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» зазначено, що до Єдиного державного реєстру вносять відомості про юридичну особу, яка виконує повноваження

виконавчого органу товариства: найменування, місцезнаходження та ідентифікаційний код; про представників юридичної особи, яка виконує повноваження виконавчого органу товариства, уповноважених діяти від імені товариства – для товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю, що перебуває (перебувало) у статусі резидента Дія Сіті відповідно до Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» та передало повноваження виконавчого органу такого товариства юридичній особі [4]. Враховуючи те, що в описаному вище випадку керівником формально виступає інша юридична особа, вважаємо, що до представників юридичної особи, які виконують повноваження виконавчого органу товариства, уповноважених діяти від імені товариства заборона виїзду за кордон не може застосовуватися.

Другим елементом аналізованої підстави відкриття провадження в порядку, визначеному ст. 283 КАС України, ми виділили складові порушення законодавства, яке допустив платник податків, до керівника якого застосовується вказана відповідальність. Зміст порушення полягає в наявності податкового боргу в сумі, що перевищує 1 млн грн, при чому, на нашу думку, повинен враховуватися загальний податковий борг з усіх видів податків. Після вручення податкової вимоги про сплату податкового боргу минуло 240 календарних днів.

Останнім елементом ми позначили санкцію за невиконання обов'язку зі сплати податку, а саме – обмеження права. Результат, або умовно санкція, характеризується тимчасовістю – застосовується до моменту погашення податкового боргу. Підставами припинення заборони виїзду за кордон керівника юридичної особи чи постійного представництва нерезидента є:

- погашення суми податкового боргу, зазначеної у рішенні суду, у зв'язку з якою було застосовано таке обмеження;
- отримання інформації з Єдиного державного реєстру про зміну керівника юридичної особи або постійного представництва нерезидента-боржника;
- початку судових процедур у справах про банкрутство стосовно такого боржника.

Законом від 30 листопада 2021 року параграф 2 глави 11 розділу II КАС України доповнено статтею 289-2 «Особливості провадження у справах за адміністративними позовами з приводу тимчасового обмеження права громадян України на виїзд за межі території України», диспозиція якої описує порядок розгляду судом питання тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України керівника юридичної особи або постійного представництва нерезидента боржника. Порядки розгляду питання щодо обмеження виїзду за межі України відповідних суб'єктів, які визначені в ст. 283 та ст. 289-2 КАС України мають значні відмінності. Наведене вище зумовлює необхідність висловлення позиції щодо особливостей правозастосування ст. 283 та 289-2 КАС України.

Враховуючи те, що діяльність суб'єктів владних повноважень (у тому числі і податкових органів) регламентується спеціально-правовим принципом діяльності, а саме «дозволено лише те, що передбачено законом», одразу виключаємо можливість, що ст. 283 та 289-2 КАС України визначають порядок судового розгляду різних судових категорій справ. Чинним законодавством України визначено фактично лише один випадок звернення податкових органів до суду зі заявою про обмеження виїзду за межі України. Умови можливості звернення до суду контролюючого органу та застосування обмеження виїзду за кордон передбачені в п. 87.13 ст. 87 ПК України. Умови застосування обмеження у вигляді тимчасової заборони виїзду за межі України визначені в ст. 87 ПК України та ч. 1 ст. 289-2

КАС України, яка описує підставу звернення контролюючого органу до суду, є ідентичними. З огляду на наведене вище, справи про тимчасове обмеження у виїзді за межі України можна розглядати як у порядку ст. 283, так і в порядку ст. 289-2 КАС України.

У судовій практиці викладена позиція, що ст. 283 та 289-2 КАС України повинні застосовуватись одночасно. Наприклад, Херсонський окружний адміністративний суд у рішенні від 1 лютого 2022 року у справі № 540/738/22, під час розгляду справи та ухваленні судового рішення застосовував обидві статті. У тексті вказаного вище судового рішення зазначено, що контролюючий орган звернувся з позовною заявою (вказана форма звернення передбачена ст. 289-2 КАС України), у мотивувальній частині рішення є опис умов звернення контролюючого органу до суду, визначених у ст. 289-2 КАС України. Проте Херсонський окружний адміністративний суд у мотивувальній та резолютивній частині зазначеного вище судового рішення застосовує також норми ст. 283 КАС України. У резолютивній частині аналізованого рішення суду зазначено, що треба звернутися до негайного виконання та те, що подання апеляційної скарги не перешкоджає виконанню судового рішення [10] (вказані особливості передбачені лише в ст. 283 КАС України, однак ст. 289-2 КАС України не закріплює особливостей виконання судового рішення, прийнятого в порядку, визначеному цією статтею). Дніпропетровський окружний адміністративний суд в рішенні від 20 квітня 2022 року у справі № 160/5655/22, розглядав питання щодо обмеження виїзду керівника юридичної особи, яка має податковий борг. Приймаючи рішення також зазначав одночасно і ст. 283 і ст. 289-2 КАС України [7]. Розглядаючи аналогічну за суттю справу, Житомирський окружний адміністративний суд (рішення від 28 січня 2022 року, справа № 240/2505/22) відкрив спрощене позовне провадження та розглянув справу в порядку, визначеному ст. 289-2 КАС України [9]. Тобто суди під час розгляду аналогічних справ використовують різні судові процедури розгляду, а також використовують елементи різних судових проваджень, передбачених у ст. 283 та 289-2 КАС України. Використання елементів обидвох проваджень у межах однієї справи не є правильним, адже провадження передбачені в ст. 283 та ст. 289-2 КАС України мають низку відмінностей, які ми розглянемо далі.

Враховуючи те, що законодавство України містить лише один перелік умов звернення контролюючого органу до суду щодо тимчасового обмеження виїзду за межі України, виникає необхідність провести розмежування ст. 283 та 289-2 КАС України. З метою висловлення своєї позиції щодо особливостей провадження про тимчасову заборону виїзду за межі України адміністративними судами, вважаємо за необхідне звернути увагу на відмінності в правових конструкціях ст. 283 КАС України та ст. 289-2 КАС України.

Перша відмінність між вказаними статтями КАС України – це форма звернення до суду. Стаття 283 КАС України передбачає, що контролюючий орган повинен звертатися до суду зі заявою (у вказаній статті також визначено вимоги до заяви, які є відмінними від позовної заяви). Своєю чергою ст. 289-2 КАС України передбачає, що формою звернення до суду є позовна заява, а відтак, на нашу думку, до неї повинні застосовуватися вимоги, передбачені ст. 160 КАС України.

Другою відмінністю є строк розгляду справи та момент початку його відрахування. У ст. 283 КАС України зазначено, що суд приймає рішення по суті заявлених вимог не пізніше 96 годин з моменту встановлення обставин, що зумовлюють звернення заявника до суду. Провадження відкрите за позовною

заявою, поданою в порядку ст. 289-2 КАС України, повинно розглядатися судом протягом 48 годин від дня подання відповідної позовної заяви.

Третя відмінність – строк звернення до суду, зокрема у ст. 283 КАС України зазначено, що заяву подають до суду першої інстанції протягом 24 годин з моменту встановлення обставин, які зумовлюють звернення до суду. Статтею 289-2 КАС України строк звернення до суду із позовною заявою не зазначено. З огляду на відсутність визначення в ст. 289-2 КАС України спеціальних строків звернення до суду із позовною заявою, вважаємо, що повинні застосовуватися загальні строки, передбачені в п. 2 ч. 2 ст. 122 КАС України, а саме тримісячний строк.

Існує ще одна відмінність щодо процесуальних строків. Так, особливості обчислення процесуальних строків у провадженні, відкритому в порядку ст. 283 КАС України, визначено ст. 270 КАС України, в якій чітко зазначено, що на обчислення строків, встановлених ст. 283 КАС України, не поширюються правила ч. 2-10 ст. 120 КАС України. Правила обчислення строків, які передбачені п. 2-10 ст. 120 КАС України поширюються на провадження, відкрите у порядку ст. 289-2 КАС України, оскільки жодних винятків з цього питання адміністративний процесуальний закон не містить.

З огляду на наведені вище відмінності правових норм, закріплених у ст. 283 та ст. 289-2 КАС України, та на очевидну концептуальну несумісність проваджень, передбачених аналізованими нормами, вважаємо, що аналізовані статті для регулювання одного і того ж правового явища закріплюють різні види судового провадження. Також у ст. 289-2 КАС України не міститься жодного посилання на те, що у випадку відсутності правового регулювання окремих стадій судового процесу в цій статті застосовуються норми, передбачені в статті 283 КАС України.

На наше переконання, доцільність існування п. 7 ч. 1 ст. 283 КАС України та ст. 289-2 КАС України одночасно є невиправданим. Вважаємо, що з метою досягнення термінологічної визначеності, єдності судової практики, чіткості розуміння законодавства контролюючими органами (наприклад, Харківський окружний адміністративний суд у хвалі про повернення заяви від 09.02.2022 у справі № 520/2787/22, звернув увагу, що неправильно робити одночасне посилання на ст. 283 та 289-2 КАС України [11]), ст. 289-2 потрібно виключити із КАС України, а всі необхідні особливості розгляду справ щодо тимчасового обмеження виїзду за межі України внести до ст. 283 КАС України.

Аналізуючи встановлення тимчасового обмеження керівнику юридичної особи або постійного представництва нерезидента-боржника у праві виїзду за межі України, як підставу відкриття провадження в порядку, визначеному ст. 283 КАС України, варто звернути увагу, що схожий за своєю суттю правовий інститут передбачений також у Законі України «Про виконавче провадження». У п. 19, ч. 3 ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження», зазначено, що виконавець має право у разі ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, звертатися до суду за встановленням тимчасового обмеження у праві виїзду боржника – фізичної особи чи керівника боржника – юридичної особи за межі України до виконання зобов'язань за рішенням або погашення заборгованості за рішеннями про стягнення періодичних платежів [2].

Вказані правові інститути є схожими, проте не тотожними, оскільки мають низку відмінностей, а саме: 1) сума боргу – обмеження виїзду за кордон згідно зі ст. 283 КАС України може бути застосоване, якщо сума податкового боргу перевищує 1 млн грн, а в порядку виконавчого провадження незалежно від суми; 2) строк прострочення виконання зобов'язання зі сплати судового боргу – згідно зі

ст. 283 КАС України повинно пройти не менше 240 календарних днів від дня вручення платнику податків податкової вимоги, в порядку виконавчого провадження – незалежно від строку прострочення виконання зобов'язання про сплату податкового боргу, визначеного відповідним рішенням, яке набрало законної сили; 3) суб'єкт застосування, в порядку ст. 283 КАС – окружні адміністративні суди, під час виконавчого провадження – місцевий суд загальної юрисдикції.

Внесення в КАС України можливість обмежувати виїзд за кордон керівника юридичної особи чи постійного представництва нерезидента критикувало Головне юридичне управління Верховної Ради України, основні положення критики можна виокремити через такі пункти:

– зміни до КАС України виходять за межі регулювання законопроекту, який має назву «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень». Експерти зазначали, що зміни до КАС України, на їхній погляд, не пов'язані із забезпеченням збалансованості бюджетних надходжень, а стосуються тимчасового обмеження права громадян України на виїзд за межі території України (на нашу думку, зазначене зауваження є більше формальним та стосується законотворчої техніки. Так, звичайно воно є слухним, проте не стосується змістовного наповнення аналізованого правового інституту);

– зміни щодо заборони виїзду за кордон суперечать Конституції України, зокрема ст. 22, 24, 32, 33, 61. Ми не зовсім погоджуємося з таким зауваженням, адже аналогічні за суттю інститути існують, внесенням цієї підстави обмеження права на виїзд ніяк не встановлюються нові обмеження прав і свобод людини, а лише уточнюються існуючі;

– віднесення до юрисдикції адміністративних судів вирішення питання щодо тимчасового обмеження громадян України у праві виїзду за межі території України не враховує особливостей завдань адміністративної юстиції у контексті статті 3 Конституції України [1].

Обмеження свободи пересування, зокрема виїзду за межі країни проживання були предметом розгляду Європейського суду з прав людини, у справі «Гочев проти Болгарії» («Gochev v. Bulgaria» від 26.11.2009), варто зазначити, що у наведеній справі обмеження пересування було застосовано не у зв'язку з наявністю податкового боргу. Проте вказане рішення Європейського суду з прав людини в цілях нашого дослідження є цінним, тому що в ньому сформульовані загальні стандарти відповідності обмеження свободи пересування Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. Так, у рішенні по справі «Гочев проти Болгарії» («Gochev v. Bulgaria» від 26.11.2009) Європейський суд з прав людини дійшов висновку, що обмеження права на свободу пересування, має відповідати трьом критеріям: по-перше, має ґрунтуватися на законі, по-друге, переслідувати одну з легітимних цілей, передбачених у ч. 3 ст. 2 Протоколу № 4 до Конвенції, і по-третє, бути в справедливому балансі між правами людини та публічним інтересом (тобто бути пропорційним меті його застосування). До наведених вище критеріїв Європейський суд з прав людини навів також застереження. Суд зазначив, що під час вирішення питання про пропорційність обмеження цього права з метою стягнення неоплачених боргів варто пам'ятати, що таке обмеження може бути виправдане лише тоді, коли воно дійсно сприятиме погашенню заборгованості; проте навіть якщо зазначене обмеження свободи пересування було виправданим на самому початку, воно може стати непропорційним і таким, що порушує права людини, якщо воно автоматично продовжуватиметься протягом тривалого

періоду. Тому застосування такого обмеження має періодично переглядати суд (принаймні в останній інстанції) з метою з'ясування доцільності його подальшого застосування, причому обсяг судового розгляду повинен дозволити суду взяти до уваги всі чинники, у тому числі ті, що стосуються пропорційності такого обмеження [8].

На сьогоднішній день нормативне закріплення інституту обмеження виїзду за межі України керівника юридичної особи чи постійного представництва нерезидента дає підстави зробити висновок, що таке обмеження може бути достатньо тривалим, оскільки в рішенні суду не зазначено терміну обмеження аналізованого права, а ПК України передбачає припинення цього обмеження за чітко визначених умов, проте ніяк не пов'язує зі строком чи ефективністю цього засобу. Враховуючи наведену позицію Європейського суду з прав людини, вважаємо, що ПК України в частині підстав скасування тимчасового обмеження права виїзду керівника юридичної особи чи постійного представництва нерезидента варто доповнити ще однією обставиною, а саме обмеження права виїзду за межі України припиняється автоматично, якщо минуло 90 днів після застосування цього заходу та його не було продовжено рішенням суду.

Висновки. Підсумовуючи наведене вище, вважаємо, що сама ідея закріплення в КАС України можливості обмеження виїзду за кордон керівника юридичної особи чи постійного представництва нерезидента, які мають податковий борг, є обґрунтованою та доцільною з погляду наявності ефективних важелів впливу на платника податків. Проте нормативно-правове закріплення цієї підстави звернення до суду в порядку ст. 283 КАС України та порядку реалізації обмеження в праві виїзду за кордон керівника юридичної особи чи постійного представництва нерезидента має низку окреслених вище недоліків.

Щодо процедури судового розгляду питання обмеження виїзду за кордон керівника юридичної особи чи постійного представництва-нерезидента, вважаємо, що ст. 289-2 потрібно вилучити з КАС України, а всі необхідні особливості розгляду справ щодо тимчасового обмеження виїзду за межі України внести до ст. 283 КАС України.

З метою врахування практики Європейського суду з прав людини в ПК України треба зазначити термін, на який встановлюється тимчасове обмеження виїзду за кордон керівника юридичної особи чи постійного представництва-нерезидента та передбачити можливість продовження такого терміну за рішенням суду.

Список використаних джерел

1. Зауваження до проєкту закону України про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=-5600&skl=10
2. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень : Закон України від 30 листопада 2021 року № 1914-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text>
4. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>

5. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України : Закон України від 21 січня 1994 року № 3857-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text> 2
6. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 року № 3773-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> 3
7. Рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 20 квітня 2022 року у справі № 160/5655/22. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/104020516> 6
8. Рішення Європейського суду з прав людини справі «Гочев проти Болгарії» («Gochev v. Bulgaria» від 26.11.2009). URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22documentcollectionid%22%3A%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%7D> 11
9. Рішення Житомирського окружного адміністративного суду від 28 січня 2022 року у справі № 240/2505/22. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/103009476> 7
10. Рішення Херсонського окружного адміністративного суду від 1 лютого 2022 року у справі № 540/738/22. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/102972446> 5
11. Ухвала Харківського окружного адміністративного суду від 09.02.2022 у справі № 520/2787/22. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/103217550> 8

References

1. *Zauvazhennia do proiektu zakonu Ukrainy pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy schodo zabezpechennia zbalansovanosti biudzhethnykh nadkhodzen'*. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=5600&skl=10
2. *Pro vykonavche provadzhenia*: Zakon Ukrainy vid 2 chervnia 2016 roku № 1404-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>
3. *Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy schodo zabezpechennia zbalansovanosti biudzhethnykh nadkhodzen'*: Zakon Ukrainy vid 30 lystopada 2021 roku 1914-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text>
4. *Pro derzhavnu reiestratsiiu iurydychnykh osib, fizychnykh osib – pidprietstv ta hromads'kykh formuvan'*: Zakon Ukrainy vid 15 travnia 2003 roku № 755-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
5. *Pro poriadok vyizdu z Ukrainy i v'izdu v Ukrainu hromadian Ukrainy*: Zakon Ukrainy vid 21 sichnia 1994 roku № 3857-XII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text>
6. *Pro pravovyj status inozemtsiv ta osib bez hromadianstva*: Zakon Ukrainy vid 22 veresnia 2011 roku № 3773-VI. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>
7. *Rishennia Dnipropetrovs'koho okruzhnogo administratyvnoho sudu vid 20 kvitnia 2022 roku u spravi № 160/5655/22*. Retrieved from <https://reestr.court.gov.ua/Review/104020516>
8. *Rishennia Yevropejs'koho sudu z prav liudyny spravi «Hochev proty Bolharii» («Gochev v. Bulgaria» vid 26.11.2009)*. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22documentcollectionid%22%3A%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%7D>
9. *Rishennia Zhytomir's'koho okruzhnogo administratyvnoho sudu vid 28 sichnia 2022 roku u spravi № 240/2505/22*. Retrieved from <https://reestr.court.gov.ua/Review/103009476>
10. *Rishennia Kherson's'koho okruzhnogo administratyvnoho sudu vid 1 liutoho 2022 roku u spravi № 540/738/22*. Retrieved from <https://reestr.court.gov.ua/Review/102972446>
11. *Ukhvala Kharkiv's'koho okruzhnogo administratyvnoho sudu vid 09.02.2022 u spravi № 520/2787/22*. Retrieved from <https://reestr.court.gov.ua/Review/103217550>

**ESTABLISHMENT OF RESTRICTIONS
ON THE DEPARTURE OUTSIDE UKRAINE TO THE OFFICIALS
OF LEGAL ENTITIES THAT HAVE A TAX DEBT**

Oksana Hinda

*Ivan Franko National University of Lviv
1, Universytetska, Str. Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: oksana.hinda.ayurd@lnu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0001-7158-083X*

In the article, the right of the controlling body to apply to the court for the restriction of the right to depart outside Ukraine to the officials of legal entities that have a tax debt is divided on structural elements, namely: the subject to which the restrictions are applied, components of the violation, sanction.

It is concluded that the restrictions on the departure outside Ukraine of the head of a legal entity or a permanent establishment of a non-resident can be applied only to the citizens of Ukraine. It is proved that the restrictions on the departure outside Ukraine can be applied only to the head of a legal entity, the resident of Ukraine. It is noted that the analyzed restrictions of the rights cannot be applied to all members of the collegial governing body of a legal entity, but only to the person specified as the head in the unified register of legal entities. This conclusion is made on the basis of the analysis of the norms of the legislation which establish the obligatory differentiation of members of a collegial governing body. The essence of the violation for which the restrictions on the departure outside Ukraine are applied is the non-payment of taxes in the amount of UAH 1 million within 240 days from the date of filing the tax claim.

The latter element under analysis is the sanction for non-fulfillment of the obligation to pay the tax, namely the restrictions of the right. The result, or a conditional sanction, is characterized by its temporality – it is applied until the repayment of a tax debt.

The competitive procedures of realization of the above right provided for in Art. Art. 283 and 289-2 of CAP of Ukraine are analyzed. The conclusion is made concerning the identity of the grounds for opening the procedures set forth in Art. 283 and Art. 289-2 of CAP of Ukraine, and hence the inexpediency of their coexistence in the CAP of Ukraine. It is proposed to exclude Art. 289-2 from the CAP of Ukraine and to clarify the list of grounds for the termination of temporary restrictions on the departure outside Ukraine.

Keywords: departure outside Ukraine, restrictions, non-litigation proceedings, non-resident, citizen, head, controlling body.

*Стаття: надійшла до редакції 26.10.2022
прийнята до друку 10.11.2022*